

## OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ V PRÁVU ES/EU

### 8. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Ochrana osobních údajů (*personal data*) je nezbytnou součástí ochrany jednotlivce a má povahu základního práva. Zvláště zavedení elektronického zpracování dat, a jeho pronikání do mnoha oblastí soukromého života zvyšuje nebezpečí zneužití dat což se týká zejména osobních údajů. Soukromý život proto vyžaduje obecnou ochranu dat.

Standardizaci podmínek pro zpracování dat, jakož i ochrany dat na evropské úrovni předpokládalo již vytvoření a fungování společného trhu pro zpracování dat a v neposlední řadě i bezpečnostní aspekty nakládání zvláště s osobními údaji. Za vhodnou platformu pro vytvoření jednotné úrovně ochrany dat na evropské úrovni byla již při svém přijetí považována Úmluva Rady Evropy o ochraně osob při automatizovaném zpracování osobních údajů z roku 1981.

Za tímto účelem přijaly Evropský parlament a Rada Evropské unie („Rada EU“ nebo „Rada“) nebo též Evropská komise („Komise“) řadu směrnic, nařízení a rozhodnutí, které tvoří tzv. *acquis communautaire* pro oblast ochrany osobních údajů v rámci Evropské unie. Tyto předpisy ES jsou podle své povahy do národního práva členských států buď transponovány nebo jsou aplikovány přímo (*self execution*).

Zpracování tohoto tématu ochrany osobních údajů v evropském právu bylo poznamenáno faktem, že dané problematice není dosud věnována patřičná pozornost v odborných tuzemských publikacích za současné nedostupnosti případné odborné zahraniční literatury.

S přihlédnutím k této skutečnosti byl pro podáváný výklad zvolen, z důvodu přehlednosti, postup od obecného ke zvláštnímu podle této systematiky:

- a) vycházet při definování ochrany osobních údajů jako jednoho ze základních práv obsaženého v Listině základních práv Unie;
- b) vymezit *acquis communautaire* pro oblast ochrany osobních údajů ve smyslu platných komunitárních předpisů Evropského společenství („ES“) v rámci tzv. prvního pilíře;
- c) vymezit *acquis*, standardy a postupy v oblasti ochrany osobních údajů pro tzv. třetí pilíř Evropské unie (někde „EU“), hlava VI Smlouvy o EU – „Ustanovení o policejní a soudní spolupráci v trestních věcech“;
- d) institucionální zajištění dozorové činnosti v dané oblasti na úrovni Společenství / Unie.

Ochrana osobních údajů v evropském právu je zakotvena v právu primárním i sekundárním. V primárním právu jde o článek 6 Smlouvy o EU, a článek 286 Smlouvy o

založení ES. Článek 6 zakotvuje problematiku základních práv (zásad) mezi které patří též ochrana osobních údajů. Konkrétně se stanoví, že Unie je založena na zásadách svobody, demokracie, právního státu (*rule of law*) a respektování lidských práv a základních svobod, které jsou společné členským státům, a dále, že Unie respektuje základní lidská práva, která zajišťuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům jako všeobecné právní zásady Společenství. Zvláště z těchto pramenů čerpá také Listina základních práv Unie.

Stále větší počet činností v rámci Evropské unie závisí na zákonem povoleném použití osobních údajů, přičemž jejich ochrana je důležitým předpokladem celkové úspěšné činnosti. Ochranou údajů se obecně rozumí ochrana základních svobod a práv fyzických osob, zejména jejich soukromí, v souvislosti se zpracováním osobních údajů.

Mezi klíčová slova předmětné problematiky patří:

- osobní údaje, které představují veškeré informace o osobě identifikované nebo identifikovatelné přímo či nepřímo, zejména s odkazem na identifikační číslo. Tyto informace mohou například zahrnovat jméno, datum narození, telefonní číslo, biometrické údaje, zdravotní údaje, podrobnosti o zaměstnání atd. (článek 1 směrnice č. 95/46/ES),
- zpracování, čímž se rozumí jakýkoliv úkon s těmito osobními údaji provedený automatizovaně nebo jinými prostředky: shromažďování, zaznamenávání, pozměňování, nahlížení, zpřístupňování atd.,
- správce, kterým je orgán nebo instituce EU (například Evropská komise, Evropský parlament, Rada EU či agentura) nebo generální ředitelství, jednotka či jakýkoliv jiný organizační celek jednající jejich jménem, který určuje účel a způsob jejich zpracování.

## 2. ZAKOTVENÍ V LISTINĚ ZÁKLADNÍCH PRÁV UNIE

Listina základních práv Unie („Listina“)<sup>1</sup> byla slavnostně vyhlášena na zasedání Evropské rady v Nice v prosinci 2000. Nepředstavuje smluvní dokument, a tudíž nemůže mít ani přímý závazný charakter, i když jí nelze upřít faktické právní důsledky zvláště v sekundárním právu ES/EU. S perspektivou (nezpochybnitelnosti) právní závaznosti byla Listina začleněna do části II (články II-66 až 114) návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu („Ústavní smlouva“).<sup>2</sup> Počítalo se přitom automaticky s tím, že nabude právní relevance vstupem Ústavy v platnost. V této souvislosti lze podotknout, že i když je osud samotného

<sup>1</sup> Charter of Fundamental Rights of European Union (Úřední věstník EU, 2000/ C 364/01, 18.12.2000).

<sup>2</sup> Smlouva o Ústavě pro Evropu podepsaná v Římě dne 29. října 2004 (Úřední věstník EU, C 310, 16. 12. 2004).  
Dodatečné informace viz internet <<http://europa.eu.int/constitution>>

textu Ústavy v některých částech mírně řečeno nejistý, jedná se v případě Listiny o dokument autonomní u kterého se nepředpokládají změny. V této souvislosti se ukázalo jako prozřetelné vypracování Listiny na způsob, který předpokládal, jakoby text Listiny představoval právně závazný akt (ES/EU).<sup>3</sup>

Tuto skutečnost lze demonstrovat hlavně tím, že v sekundárních předpisech evropského práva (práva ES/EU), jakož i v dalších dokumentech jsou pravidelné odvolávky v preambulích na Listinu fakticky ve formě legislativní techniky, jakoby tento dokument již měl právní relevanci. Toto východisko potvrzuje i jurisprudencí považující preambule předpisů evropského práva za fakticky závaznou pro interpretaci vlastního textu. Dalším podpůrným argumentem ohledně autonomie Listiny může být i označení článků podle Listiny v Závěrečném aktu – Prohlášení týkající se ustanovení Ústavní smlouvy.

Z tohoto důvodu je i v tomto pojednání používáno označení článků podle Listiny jako autonomního dokumentu. Články 7 a 8 Listiny jsou tohoto znění:

Článek 7 pod názvem Respektování soukromého a rodinného života:

*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace.*

Článek 8 pod označením Ochrana osobních údajů:

8. *Každý má právo na ochranu osobních údajů, které se jej týkají.*

8. *Tyto údaje musí být zpracovány poctivě, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu.*

8. *Na dodržování těchto pravidel dohlíží nezávislý orgán.*

Aplikace těchto článků, obdobně jako ostatních ustanovení Listiny, je při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členskými státy, výhradně pokud, uplatňují evropské právo (právo ES/EU). Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatnění v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezi pravomocí, které jsou Unii svěřeny (článek 51).

Předmětné ustanovení o ochraně osobních údajů se opírá o článek 286<sup>4</sup> Smlouvy o založení ES a základní, obecnou směrnici ES č. 95/46/ES z 24. října 1995 o ochraně

<sup>3</sup> PIKNA, B. Charta základních práv Evropské unie a její právní a věcná dimenze. *Právnick*, 2003, roč. 142, č. 1.

<sup>4</sup> Článek 286 Smlouvy o založení ES týkající se ochrany údajů je tohoto znění: 1. Od 1. ledna 1999 se akty Společenství o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů a při volném pohybu takových údajů uplatní ve vztahu k institucím založeným touto smlouvou nebo na jejím základě. 2. V období před datem uvedeným v odstavci 1 ustaví Rada postupem podle článku 251 nezávislou kontrolní instituci odpovědnou za dohled nad používáním takových aktů Společenství ve vztahu k orgánům a institucím Společenství a vydá případně jiné potřebné předpisy. Tento článek 286 smlouvy měl být nahrazen článkem I-51 Ústavní smlouvy,

fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů („Obecná směrnice“). Současně se opírá o úmluvy Rady Evropy – článek 8 Evropské úmluvy o lidských právech z roku 1950 a Úmluvu o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů z 28. ledna 1981 (úmluva č. 108), které ratifikovaly všechny členské státy Unie.<sup>5</sup>

Právo na ochranu osobních údajů je naplňováno podle citované obecné směrnice č. 95/46/ES a může být omezeno za podmínek stanovených v článku 52 Listiny. Tento článek zakotvuje, že každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto Listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod s tím, že při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Evropská unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.

Další záruku představuje následné ustanovení o Úrovni ochrany, které zakotvuje, že žádné ustanovení Listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy včetně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a ústavy členských států (článek 53).

### 3. ACQUIS COMMUNAUTAIRE SPOLEČENSTVÍ

Činnost Evropského společenství v oblasti ochrany osobních údajů se nedatuje pouze od roku 1995, kdy byla přijata citovaná základní, obecná směrnice č. 95/46/ES. Již v roce 1981 bylo přijato doporučení Komise o Úmluvě Rady Evropy o ochraně osob při automatizovaném zpracování osobních údajů,<sup>6</sup> které bezprostředně reagovalo na přijetí této úmluvy tím, že doporučilo všem členským státům, aby ještě v témže roce podepsaly, a do konce roku 1982 ratifikovaly tuto úmluvu.

V návaznosti na úpravu v primárním komunitárním právu řadíme mezi základní *acquis communautaire* (ES) pro oblast ochrany osobních údajů zvláště tyto předpisy a dokumenty:

---

který zakotvuje, že každý má právo na ochranu osobních údajů, které se jej týkají. Současně se uvádí, že evropský zákon nebo rámcový zákon stanoví pravidla o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a členskými státy, pokud vykonávají činnost spadající do oblasti práva Unie, a pravidla o volném pohybu těchto údajů. Dodržování těchto pravidel podléhá kontrole nezávislými orgány.

<sup>5</sup> Podrobněji viz PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje s mezinárodním terorismem)*. Praha: Linde Praha, 2002, s. 107-177. K podrobnostem srov.

<[http://www.europarl.eu.int\(charter\)](http://www.europarl.eu.int(charter))> nebo <[http://www.europa.eu.int\(comm/justice\\_home/unit/charte\)](http://www.europa.eu.int(comm/justice_home/unit/charte))>

<sup>6</sup> Doporučení Komise ze dne 29. července 1981 o Úmluvě Rady Evropy o ochraně osob při automatizovaném zpracování osobních údajů (81/679/EHS) (31981H0679). Poznámka: o důležitosti tohoto postupu svědčí i fakt, že pokud by členské státy v „rozumné lhůtě“ nepodepsaly a neratifikovaly tuto úmluvu, vyhradila si Komise právo navrhnout Radě přijetí aktu založeného na Smlouvě o založení ES.

- Směrnice č. 95/46/ES z 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů.<sup>7</sup>
- Směrnice č. 2002/58/ES z 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (tzv. Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).<sup>8</sup>
- Nařízení č. 45/2001 z 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství.<sup>9</sup>
- Směrnice č. 2006/24/ES z 15. března 2006 o uchování údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací.<sup>10</sup>
- Do tohoto *acquis* řadíme i úmluvy Rady Evropy – Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod,<sup>11</sup> a rovněž Úmluvu o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů z 28. ledna 1981 č. ETS 108<sup>12</sup> s Dodatkovým protokolem k ní z 8. listopadu 2001.

Mezi další předpisy patřící do tohoto *acquis communautaire* řadíme zvláště:

- Nařízení č. 1882/2003 z 29. září 2003, kterým se ustanovení o výborech, jež jsou nápomocny Komisi přizpůsobují specifikovaným právním předpisům.<sup>13</sup>
- Rozhodnutí č. 1247/2002/ES z 1. července 2002 o úpravě a obecných podmínkách výkonu funkce Evropského inspektora ochrany údajů.<sup>14</sup>

<sup>7</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úřední věstník EU L 281, 23.11.1995. Směrnice ve znění nařízení (ES) č. 1882/2003 (Úřední věstník EU L 284, 31.10.2003) (31995L0046).

<sup>8</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) (Úřední věstník EU L 2001, 31.7.2002. Směrnice ve znění směrnice (ES) č. 2006/24/ES (Úřední věstník EU L 105/54, 13.4.2006) (32002L0058).

<sup>9</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady 45/2001 ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Úřední věstník EU L 008, 12/01/2001) (32001R0045).

<sup>10</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchování údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES (Úřední věstník EU L 105/54, 13.4.2006).

<sup>11</sup> Text viz sdělení FMZV č. 80/2001 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

<sup>12</sup> Text viz Sbírka mezinárodních smluv částka 52. Ročník 2001, č.115. Sdělení MZV o přijetí Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat.

<sup>13</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003, kterým se ustanovení o výborech, jež jsou nápomocny Komisi při výkonu jejich prováděcích pravomocí stanovených v aktech přijímaných postupem podle článku 251 Smlouvy o založení ES, přizpůsobují rozhodnutí 1999/468/ES, kterým se mění čl. 15 směrnice Rady 92/51/EHS.

<sup>14</sup> Rozhodnutí Evropského parlamentu, Rady a Komise č. 1247/2002/ES ze dne 1. července 2002 o úpravě a obecných podmínkách výkonu funkce evropského inspektora ochrany údajů (32002D1247).

- Rozhodnutí č. 2004/452/ES z 29. dubna 2004, kterým se stanoví seznam subjektů, jejichž výzkumní pracovníci mohou mít přístup k důvěrným údajům pro vědecké účely.<sup>15</sup>

Do tohoto *acquis* patří rovněž další právní akty ES – konkrétně rozhodnutí Komise týkající se standardních smluvních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí nebo rozhodnutí zabývající se adekvátní úrovní ochrany osobních údajů ve třetích zemích - jak bude specifikováno dále.

Základní bázi pro danou oblast představuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy. Podle jejího článku 8 má každý právo na respektování svého soukromého života a korespondence. Státní orgány mohou do výkonu tohoto práva zasahovat pouze v souladu se zákonem a pokud je to v demokratické společnosti nezbytné mimo jiné v zájmu národní bezpečnosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům nebo zločinnosti nebo pro ochranu práv a svobod jiných. Z uvedeného vyplývá, že organickou součástí výkladu a interpretace problematiky ochrany osobních údajů v evropském právu je její řešení (právní a judikativní) v rámci Rady Evropy.

V tomto ohledu lze vysledovat stále větší angažovanost „ochránců“ osobních údajů v rámci Evropské unie, kteří se mohou opírat o celkem propracované a postupně dále rozvíjené evropské právo – *acquis communautaire* pro tuto oblast. Jejím základem je obecná směrnice č. 95/46/ES z 24. října 1995. Jde o komunitární právní předpis ES, který svým obsahem i systematikou byl pro některé členské státy Unie jen velmi obtížně „stravitelný“ s přihlédnutím hlavně k různorodým vnitrostátním legislativním systémům. Tento fakt lze demonstrovat na příkladu, kdy členské státy měly transponovat tuto směrnici do roku 1998, přičemž četné nedostatky ve shodě národního práva s předmětným *acquis* přetrvávaly u několika členských států i v následujících letech.<sup>16</sup>

Další nejvýznamnější normou práva ES po základní, obecné směrnici ES a Úmluvě Rady Evropy č. ETS 108 z roku 1981 je tzv. Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích č. 202/58/ES, která převedla zásady stanovené v obecné směrnici č. 95/46/ES do zvláštních pravidel pro odvětví elektronických komunikací. Rovněž při její transpozici do národního práva členských států Unie (ke dni 31. října 2003) docházelo k problémům na něž musela Evropská komise reagovat pohružkou žaloby u Evropského soudního dvora – srov. dokument Komise druhé varování adresované osmi členskými státy Unie.

<sup>15</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví seznam subjektů, jejichž výzkumní pracovníci mohou mít přístup k důvěrným údajům pro vědecké účely (2004/452/ES) (32004D0452).

<sup>16</sup> Srov. Závěry Komise v První zprávě o zavádění směrnice ochrany údajů 95/46/ES.

V mezidobí mezi oběma zmíněnými základními směrnicemi, jakož i následně, byly přijaty i další komunitární akty v oblasti ochrany osobních údajů spadající do předmětného *acquis*. Především se jednalo o celou řadu rozhodnutí Komise vydaných v návaznosti na obecnou směrnici č. 95/46/ES zabývající se adekvátností úrovně právní ochrany osobních údajů ve třetích zemích – USA,<sup>17</sup> Švýcarsko,<sup>18</sup> Guernsey,<sup>19</sup> Kanada,<sup>20</sup> ostrov Man<sup>21</sup> či Argentina,<sup>22</sup> nebo týkající se standardních smluvních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí.<sup>23</sup>

Tato rozhodnutí Komise jsou přijímána zejména s ohledem na článek 25 odst. 6 obecné směrnice č. 95/46/ES stanovící, aby k předávání osobních údajů do třetích zemí docházelo pouze pokud dotyčná třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany údajů a pokud budou před předáním údajů dodržovány právní předpisy členských států provádějící ostatní ustanovení směrnice. Při poruše dodržování standardů ochrany může být předávání údajů pozastaveno.

Dalším důležitým komunitárním předpisem je citované nařízení ES č. 45/2001 z 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi EU vydané v návaznosti na nyní již zrušenou směrnici č. 97/66/ES z 15. prosince 1997. Ta upřesňovala a doplňovala obecnou směrnici č. 95/46/ES, pokud šlo o zpracování osobních údajů v odvětví telekomunikací.<sup>24</sup>

Toto nařízení se týká výhradně komunitární úpravy dané oblasti s tím, že není jeho cílem měnit postupy a zvyklosti, které členské státy v souladu s právem uplatňují v oblasti vnitřní bezpečnosti, při ochraně pořádku a při předcházení trestným činům a při jejich

---

<sup>17</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 26. července 2000 podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně poskytované podle zásad „bezpečného přístavu“ (*Safe Harbor*) a s tím souvisejících „často kladených otázek“ vydaných Ministerstvem obchodu Spojených států (S úpravou pro EHP) (2000/520/ES).

<sup>18</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 26. července 2000 na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně osobních údajů ve Švýcarsku (Text s významem pro EHP) (2000/518/ES) (3200D0518).

<sup>19</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 21. listopadu 2002 o odpovídající ochraně osobních údajů v Guernsey (Text s významem pro EHP) (2003/821/ES) (32003D0821).

<sup>20</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 20. prosince 2001 podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně osobních údajů, kterou poskytuje kanadský zákon o ochraně osobních informací a elektronických dokumentech (*Personal Information Protection and Electronic Documents Act*) (2002/2/ES) (32002D0002).

<sup>21</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 28. dubna 2004 o odpovídající ochraně osobních údajů na ostrově Man (Text s významem pro EHP) (2004/411/EC) (32004D0411).

<sup>22</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 30. června 2003 podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně osobních údajů v Argentině (2003/490/ES) (32003D0490).

<sup>23</sup> Rozhodnutí Komise ze dne 15. června 2001 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů do třetích zemí podle směrnice 95/46/ES (Text s významem pro EHP) (2001/497/ES) (32001D0497).  
Rozhodnutí Komise ze dne 27. prosince 2001 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice 95/46/ES (Text s významem pro EHP) (2002/16/ES) (32002D0016).

<sup>24</sup> Tato směrnice byla zrušena směrnicí č. 2002/58/ES ze dne 12. července 2002.

odhalování, vyšetřování a stíhání (bod18). Nařízení vcelku podrobně upravuje činnost a pravomoci Evropského inspektora ochrany údajů, jakož i inspektorů ochrany údajů při každé instituci a orgánu EU. K této problematice je podrobnější zmínka při výkladu opatření k institucionálnímu zajištění v dané oblasti.

Zásadní právní předpis ES představuje citovaná směrnice č. 2006/24/ES týkající se elektronických komunikací s transpoziční lhůtou 15. září 2007. Jelikož se uchovávání údajů osvědčilo jako nezbytný a účinný vyšetřovací nástroj prosazování práva v několika členských státech, a to zejména v závažných případech, jako jsou organizovaná trestná činnost a terorismus, je nutné zajistit zpřístupnění uchovávaných údajů orgánům činným v trestním řízení po určitou dobu a za podmínek stanovených v této směrnici.

Směrnice navazuje na směrnici o soukromí a elektronických komunikacích č. 2002/58/ES, která kromě zásad pro danou oblast činnosti stanoví i podmínky, za nichž mohou členské státy omezit rozsah některých práv a povinností. Každé takové omezení však musí být nezbytné, přiměřené a úměrné pro určitý účel veřejného pořádku, tj. zajištění národní bezpečnosti (čti bezpečnosti státu), obrany, veřejné bezpečnosti nebo pro předcházení, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů nebo neoprávněného použití elektronických komunikačních systémů.

Účelem této směrnice je harmonizace předpisů členských států Unie týkající se poskytovatelů služeb uchovávat určité údaje a zajistit jejich dostupnost pro účely vyšetřování, odhalování a stíhání závažných trestných činů, a to na úrovni Společenství v souladu se zásadou subsidiarity a proporcionality. Bylo totiž zjištěno, že vnitrostátní předpisy členských států Unie se na tomto úseku značně liší.

V této souvislosti je třeba vzpomenout, že prověřit opatření, která by pro poskytovatele služeb stanovila pravidla uchovávání provozních údajů o komunikaci bylo Radě EU uloženo v prohlášení Evropské rady o boji proti terorismu z 25. března 2004 a taktéž v prohlášení odsuzující teroristické útoky v Londýně z 13. července 2005.

Výslovně se uvádí, že tato směrnice dodržuje základní práva a ctí zásady uznávané zejména Listinou základních práv Unie a spolu se směrnicí 2002/58/ES usiluje o zajištění plného dodržování základních práv občanů na respektování soukromého života a komunikace a na ochranu jejich osobních údajů, jak je stanoví články 7 a 8 Listiny.

Pro účely poradenství a podpory sdílení zkušeností ohledně osvědčených postupů v těchto otázkách zamýšlí Komise vytvořit skupinu složenou z donucovacích orgánů členských států, sdružení z odvětví elektronických komunikací, zástupců Evropského parlamentu a orgánů na ochranu údajů včetně Evropského inspektora ochrany údajů.

Pokud jde o sankční opatření – článek 24 obecné směrnice č. 95/46/ES ukládá členským státům povinnost stanovit sankce za porušení předpisů přijatých na jejím základě. Stejný požadavek obsahuje i směrnice č. 2002/58/ES. Akt třetího pilíře rámcové rozhodnutí č. 2005/222/SVV z 24. února 2005 o útocích proti informačním systémům<sup>25</sup> pak stanoví, že úmyslný protiprávní přístup k informačním systémům včetně přístupu k údajům v nich uchovávaných, má být trestným činem. Obdobnou povinnost obsahuje i tato směrnice č. 2006/24/ES ukládající členským státům stanovit trestní sankce včetně sankcí správních.

Návazně na tuto základní úpravu jsou včleňována standardně do právních aktů ES/EU konkrétní ustanovení na ochranu osobních údajů pro konkrétní předpis často pod označením „Pravidla o zachování důvěrnosti a ochraně údajů“ s přímými odkazy na právní předpisy jako je příkladně obecná směrnice č. 95/46/ES či nařízení č. 45/2001. Obdobná ustanovení obsahují též úmluvy třetího pilíře.<sup>26</sup>

V působnosti Evropské komise a v jejích pracovních orgánech vznikají v oblasti ochrany osobních údajů i další akty včetně dokumentů právně nezávazných, které jsou však pro aplikační praxi v dané oblasti velmi důležité.

## 4. OBLAST POLICEJNÍ (BEZPEČNOSTNÍ) SPOLUPRÁCE

### 4.1. Základní charakteristiky

Ochrana osobních údajů musí být adekvátně zajišťována rovněž ve sféře bezpečnostní v rámci tzv. třetího pilíře EU.

Amsterodamská smlouva o EU zavazuje členské státy k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva jako jednoho z klíčových cílů Unie ve smyslu zlepšování spolupráce mezi donucovacími orgány, resp. orgány pro prosazování práva. Tato spolupráce nejčastěji zahrnuje právě výměnu osobních údajů s tím, že těsnější spolupráce byla ještě umocněna po teroristických útocích v USA z 11. září 2001, resp. po útocích v Madridu 11. března 2004 a v Londýně 7. července 2005. V návaznosti na tyto události byla přehodnocena a přijata opatření Unie na úseku bezpečnostním včetně řešení zásadní otázky předávání osobních údajů.

Problematika ochrany osobních údajů není jednoduchou záležitostí obecně a hlavně pak ve speciální oblasti bezpečnostní. Rostoucí rizika přináší například úsilí o „elektronizaci

---

<sup>25</sup> Rámcové rozhodnutí Rady 2005/222/JVV ze dne 24. února 2005 o útocích proti informačním systémům (Úřední věstník EU L 69, 16.3.2005).

<sup>26</sup> Srov. např. článek 23 Úmluvy vypracované na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie z 29. května 2000 (Úřední věstník ES č. C 197, 12. 7. 2000).

Evropy“ zaváděním vyspělých informačních a komunikačních technologií fakticky do všech oblastí života (*e-Europe, e-Government*). Důvodem je jednak rychlý rozvoj těchto technologií, který přináší dokonalejší možnosti získávání osobních údajů a jednak přijímaná opatření na posílení stále ohroženější informační báze elektronických sítí, které ve svých důsledcích mohou soukromí narušovat.<sup>27</sup>

V této souvislosti lze rovněž připomenout, že s otázkou ochrany osobních údajů a osobní svobody jednotlivce souvisejí i vysoce problémové jevy jdoucí napříč různými sektory jako jsou například otázky rozvoje nových technologií (internet a s ním spojené služby, využívání biometrických údajů, technologie typu RFID<sup>28</sup>), zavádění kamerových systémů apod.

#### 4.2. Právní rámec

Při tomto výkladu je třeba zdůraznit, že obecná směrnice č. 95/46/ES se nevztahuje přímo na činnosti podle druhého a třetího pilíře EU vzhledem k tomu, že tyto činnosti nespádají do práva komunitárního (prvního pilíře). Směrnice se též nevztahuje na zpracování údajů tvořených zvuky či obrazy, jako například údajů zjištěných při dohledu pomocí videokamer, pokud byly zavedeny pro zajištění veřejné bezpečnosti, obrany a bezpečnosti státu, nebo pro výkon činnosti státu v oblasti trestní nebo pro výkon jiných činností, které nespádají do působnosti (komunitárního) práva ES (body 8, 9 preambule, článek 13 směrnice). Směrnice rovněž přiznává právo členským státům omezit právo na přístup a na informace například pro zachování bezpečnosti státu, obrany, veřejné bezpečnosti, pro vyšetřování a postihování trestných činů a další.

Obdobně v prohlášení k článku I-51 Ústavní smlouvy se uvádí, že při přijímání pravidel o ochraně osobních údajů na základě tohoto článku, která mohou mít přímé důsledky pro národní bezpečnost, bude zvláštní charakter této otázky náležitě zohledněn. Současně se uvádí, že platné právní předpisy (viz zejména obecná směrnice č. 95/46/ES) obsahují v tomto ohledu zvláštní odchylky.

Lze konstatovat, že to, co pro komunitární ochranu osobních údajů ve Smlouvě o založení ES (první pilíř EU), znamená obecná směrnice č. 95/46/ES, znamená pro třetí pilíř EU (Hlava VI Smlouvy o EU „Ustanovení o policejní a soudní spolupráci v trestních věcech“) citovaný dokument Rady Evropy – Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů z 28. ledna 1981.

<sup>27</sup> Srov. Ochrana osobních údajů jako stálé téma Evropské unie – dostupné na <http://www.uouu.cz/>

<sup>28</sup> RFID - technologie radiofrekvenčních identifikátorů.

Na tuto úmluvu Rady Evropy se jako na minimální standard odvolávají např. Schengenská prováděcí úmluva (články 115, 117),<sup>29</sup> Úmluva o Europolu (článek 14)<sup>30</sup> nebo Úmluva z roku 1995 o používání informační technologie pro celní účely (články 13, 15, 18).<sup>31</sup>

#### 4.3. Doporučení Rady Evropy pro policejní sektor

Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy členským státům o úpravě používání osobních údajů v policejním sektoru z roku 1987 („Doporučení“)<sup>32</sup> představuje zásadní dokument pro oblast policejní a justiční spolupráce (třetí pilíř EU) při respektování výjimky pro bezpečnostní oblast obsaženou v článku 9 Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů z roku 1981.

Uznává se na jednu stranu nezbytnost uvést v soulad zájem společnosti na prevenci a stíhání trestných činů a na udržování veřejného pořádku, a na druhou stranu zájmy jedince a právo na respektování jeho soukromí. Dokument obsahuje zásady vztahující se na shromažďování, uchovávání, používání a předávání osobních údajů, které jsou předmětem automatizovaného zpracování,<sup>33</sup> k policejním účelům. Nevztahuje se tedy na zpravodajské služby. Výraz k „policejním účelům“ pokrývá soubor úkolů příslušejících policejním orgánům při prevenci a stíhání trestných činů a udržování veřejného pořádku.

Doporučení obsahuje základní principy specifikované v celkem osmi rozpracovaných zásadách. Tyto zásady mají označení: 1. Kontrola a oznámení; 2. Shromažďování dat; 3. Zaznamenávání dat; 4. Používání údajů policií; 5. Předávání dat (uvnitř policie, veřejným orgánům, soukromým osobám, mezinárodní předávání, žádosti o předání, podmínky předávání, ochrana při předávání, propojování souborů a přímý přístup k souborům – přístup *on line*); 6. Zveřejňování, právo přístupu k policejním souborům, právo korekce a právo odvolání; 7. Doba ukládání a vyřazení údajů; 8. Bezpečnost dat.

Z uvedených zásad můžeme pro účely tohoto pojednání citovat zvláště:

<sup>29</sup> Úmluva podepsaná 19. června 1990 v Schengenu mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané 14. června 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (42000A0922(02)).

<sup>30</sup> Akt Rady z 3. listopadu 1998 přijímající pravidla aplikovatelná na analytické soubory Europolu (41999Y0130(02)). Tento dokument byl přijat na základě Úmluvy o Europolu, při respektování Úmluvy Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat z roku 1981 a Doporučení R (87)15 Výboru ministrů Rady Evropy z roku 1987 upravující užívání osobních údajů v policejním sektoru.

<sup>31</sup> Úmluva z 26. července 1997 vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o EU, o používání informační technologie pro celní účely (41995A1127).

<sup>32</sup> Dokument Rady Evropy Doporučení č. R(87) 15 Výboru ministrů členským státům o úpravě používání osobních údajů v policejním sektoru (schváleno Výborem ministrů dne 17. září 1987 na 410. zasedání zástupců ministrů).

<sup>33</sup> Zpracování údajů by se nemělo uskutečňovat manuálně s cílem vymknout se zásadám tohoto Doporučení.

- Každý členský stát Rady Evropy by měl mít k dispozici nezávislý dozorový orgán, který stojí vně policie, pověřený dohledem nad dodržováním zásad uvedených v tomto doporučení.
- Jestliže byly údaje týkající se osoby shromažďovány a uchovávány bez jejího vědomí, měla by být tato osoba, pokud údaje nejsou vymazány, informována, je-li to možné, že jsou o ní uchovávány informace, a to jakmile již předmět policejní činnosti nemůže být nepříznivě ovlivněn.
- Při (před) předáváním údajů by měla být ověřena jejich kvalita a označen stupeň jejich spolehlivosti a přesnosti.
- Subjektu údajů by měl být umožněn přístup k policejnímu souboru v přiměřených intervalech a bez přílišných odkladů a v souladu s úpravami stanovenými vnitrostátními předpisy. Má právo na opravu nebo vymazání nesprávných nebo nadbytečných údajů.

Pokračování v další konkretizaci zásad tohoto doporučení není nezbytné z toho důvodu, že tyto jsou již delší dobu zapracovány do příslušných evropských aktů a potažmo do národních předpisů členských států Unie.

#### 4.4. Dozorová opatření v rámci Europolu

Vzhledem k tomu, že Europol (Evropský policejní úřad)<sup>34</sup> pracuje s velkým množstvím citlivých informací týkajících se jednotlivců, obsahuje Úmluva o Europolu řadu ustanovení požadujících od Europolu, aby při jejich používání bral ohled na práva jednotlivců. Úmluva rovněž stanoví vznik Společného kontrolního orgánu – nezávislého útvaru, který je pověřen zaručit to, že Europol dodržuje zásady týkající se ochrany údajů. Za tímto účelem úmluva ukládá Společnému kontrolnímu orgánu („SKO“) pravidelně zveřejňovat zprávu o činnosti.

Pro účely tohoto pojednání bylo čerpáno ze druhé zprávy za období listopad 2000 – říjen 2004.<sup>35</sup> Zpráva podává přehled o hlavních tématech na nichž SKO pracoval v období, které silně poznamenala opatření Unie proti mezinárodnímu terorismu. Ve zprávě se uvádí, že je „naprosto možné a nijak rozporuplné podporovat sdílený cíl boje proti mezinárodnímu terorismu a organizované trestné činnosti a zároveň chránit práva jednotlivců“ (Předmluva od předsedy E. A. Féleze).

<sup>34</sup> Úmluva založená na článku K.3 Smlouvy o EU o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu) (41995A1127(01)).

<sup>35</sup> Druhá zpráva o činnosti společného kontrolního orgánu Europolu za období listopad 2002 – říjen 2004. Zpráva konstatuje, že Europol zavedl systémy, které splňují nejvyšší normy ochrany údajů. Třetí zpráva nebyla dosud publikována.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že pravidla upravující předávání osobních údajů do třetích zemí obvykle vyžadují existenci formální dohody mezi Europolem a touto zemí. Tyto dohody obsahují ustanovení týkající se kategorií údajů, které mají být předány, a účelů, k nimž mohou být tyto údaje použity. Platí pravidlo, že takováto dohoda nemůže být uzavřena bez toho, aby k ní nejprve vydal stanovisko Společný kontrolní orgán (SKO). O problematičnosti může svědčit i případ dohody mezi Europolem a USA<sup>36</sup> s přihlédnutím k doslova „katastrofickému“ stavu ochrany osobních údajů v USA zvláště v souvislosti s bojem proti terorismu. Proto také SKO k návrhu dohody zdůraznil, že „s ohledem na právní a správní předpisy ve Spojených státech amerických ve vztahu k ochraně osobních údajů“ zde musí být zajištěna účinná kontrola, aby se zajistilo, že obě strany dohody plní její ustanovení.

Obdobně postupuje SKO v případě dohod s dalšími třetími subjekty jako např. dohoda s Eurojustem.<sup>37</sup>

V souvislosti s naším tématem nelze nezpomenout tzv. Průmskou dohodu z května 2005<sup>38</sup> sjednanou mezi sedmi členskými státy Unie o prohloubení přeshraniční spolupráce včetně spolupráce v boji s terorismem a přeshraniční kriminalitou. I když se tato dohoda nedotýká práva EU, je otevřená přístupu každého členského státu Unie. Přitom se počítá s tím, že bude po třech letech po jejím vstupu v platnost předložena iniciativa ohledně převedení této dohody do právního rámce Evropské unie (článek 1).

Obdobně jako Úmluva o Europolu obsahuje Průmská dohoda odkazy na respektování základních práv, jak vyplývají z Listiny základních práv Unie, Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod jakož i ze společných ústavních tradic zúčastněných států, zejména uvědomující si, že předávání osobních údajů „předpokládá zajištění přiměřené úrovně ochrany osobních údajů přijímající stranou“ (preambule). Ustanovení k ochraně údajů (kapitola 7) se pak odvolávají na citovanou Úmluvu Rady Evropy z 28. ledna 1981 o zpracování osobních údajů při respektování Doporučení č. R(87) Výboru ministrů Rady Evropy. Za zmínku jistě stojí, že v případě práva dotčených osob na informace včetně práva na opravu či vymazání informací o nich vedených se dohoda odvolává na obecnou, základní směrnici č. 95/46/ES, tedy na komunitární právní předpis ES (článek 40).

---

<sup>36</sup> Zvláště Strategická dohoda mezi Europolem a USA uzavřená dne 6. prosince 2001. Doplňující Dohoda mezi Policejním úřadem Europol a Spojenými státy americkými o výměně osobních údajů a souvisejících informací (Kodaň, 20. prosince 2001).

<sup>37</sup> Stanoviska SKO ke všem těmto dohodám jsou dostupná na <<http://europoljsb.ue.eu.int>>

<sup>38</sup> Smlouva mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Rakouskou republikou o prohloubení přeshraniční

## 5. DOZOROVÁ ČINNOST NA ÚROVNI SPOLEČENSTVÍ / UNIE

### 5.1. Pracovní skupina WP 29

Nejvýznamnější právní platformou pro styk a spolupráci jak s Evropskou komisí, tak s partnerskými orgány dozoru členských států Unie, je Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů podle článku 29 směrnice č. 95/46/ES (tzv. *Working Party 29* – WP 29). Jde o prestižní orgán Komise s poradním a nezávislým statutem, jehož zasedání se účastní národní zástupci nezávislých orgánů dozoru na vysoké úrovni, většinou přímo předsedové příslušných úřadů.

Jedná se o nezávislou poradní skupinu složenou ze zástupců orgánů členských států v oblasti ochrany údajů, Evropského inspektora ochrany údajů a Komise.

Stanoviska a názory Pracovní skupiny WP 29 jsou určeny především Komisi a tzv. Výboru 31<sup>39</sup> a mají povahu doporučení. V neposlední řadě mají dokumenty WP 29 velký význam pro jednotnou interpretaci aktů evropského práva v oblasti ochrany osobních údajů, kterými jsou zejména již zmiňované směrnice č. 95/46/ES, č. 2002/58/ES či směrnice č. 2006/24/ES, a následně pro sjednocování aplikační praxe národních dozorových orgánů.<sup>40</sup>

Zasedání Pracovní skupiny WP 25 včetně podskupin se zabývají problematikami jako jsou například dokumenty k ochraně dat k duševnímu vlastnictví, RFID, závazných vnitropodnikových pravidel velkých nadnárodních společností, a v neposlední řadě i k bezpečnostním tématům jako jsou Vízový informační systém (VIS), standardy pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních dokumentech, uchovávání provozních údajů poskytovatelů služeb veřejných elektronických komunikací pro potřeby boje s terorismem a závažnou kriminalitou či k Schengenskému informačnímu systému (SIS).

Pracovní skupina WP 29 zpracovává roční zprávy ohledně ochrany osobních údajů adresované Komisi, Evropskému parlamentu a Radě. Tyto zprávy mají za cíl poskytnout hodnocení situace na úseku ochrany jednotlivce při zpracování osobních údajů. První z těchto zpráv byla vypracovaná v roce 1996. Jednotlivé zprávy se zabývají různými hlavními tématy, z nichž pro naše účely můžeme zmínit pátou roční zprávu týkající se situace v Evropské unii a ve třetích zemích.<sup>41</sup>

---

spolupráce, zejména za účelem potírání terorismu, přeshraniční kriminality a nelegální migrace (tzv. Průmská dohoda) uzavřená v Průmu 27. května 2005.

<sup>39</sup> Výbor 31 - Výbor pro ochranu osobních údajů podle článku 31 směrnice 95/46/ES („Výbor 31“), jakožto konzultativní orgán s oficiálním zastoupením členských států Unie.

<sup>40</sup> Výroční zpráva Úřadu pro ochranu osobních údajů za rok 2005. Vydáno v únoru 2006, s. 42-50.

<sup>41</sup> Fifth annual report on the situation regarding the protection of individuals with regard to the processing of personal data and privacy in the European Union and in third countries (Covering the year 2000). Adopted on 6th March 2002. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 71 s. ISBN 92-894-3571-2; Tyto dokumenty jsou dostupné na: <<http://europa.eu.int/comm/privacy>>

Úkoly sekretariátu pro činnost Pracovní skupiny WP 29 zajišťuje příslušná organizační jednotka Evropské komise „Unit C5-Data Protection“, která byla počátkem roku 2005 nově organizačně přemístěna do Generálního ředitelství – právo, svoboda a bezpečnost (*DG-Justice, Freedom and Security*), řízeného komisařem F. Frattinim.

## 5.2. Evropský inspektor ochrany údajů

Článek 286 Smlouvy o založení ES předpokládá ustavení nezávislého orgánu dozoru, pověřeného sledováním uplatňování aktů Společenství souvisejících s ochranou osobních údajů v orgánech a institucích EU. Současně předpokládá přijetí dalších potřebných předpisů, které mají náležitě zohledňovat článek 6 Smlouvy o EU a články 7 a 8 Listiny základních práv Unie. Tato základní práva mají být podle judikatury Evropského soudního dvora vykládána s přihlédnutím k článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a k ústavním tradicím společným členským státům.

Funkce Evropského inspektora ochrany údajů (*European Data Protection Supervisor*), a jeho zástupce, je upravena v rozhodnutí ES č. 1247/2002 z 1. července 2002,<sup>42</sup> přičemž většina prvků, které mají být obsaženy v úpravě a obecných podmínkách výkonu této funkce, je již podrobně obsažena v nařízení č. 45/2001. Mimo oblast působnosti tohoto nařízení spadají zejména činnosti uvedené v hlavě V a VI Smlouvy o EU, t. j. oblasti druhého a třetího pilíře. Nevztahují se tudíž na instituce zřízené mimo komunitární rámec Společenství a Evropský inspektor ochrany údajů není oprávněn kontrolovat zpracování osobních údajů v těchto institucích.

Evropský inspektor jako poradce orgánů EU pro návrhy právních předpisů a souvisejících dokumentů, plní úlohu poradce rovněž na uzavírání dohod mezi Společenstvím a třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi týkajících se zpracování osobních údajů. Stanoviska Evropského inspektora jsou publikována v Úředním věstníku EU.<sup>43</sup>

Jako nezávislý orgán dozoru je pověřen sledováním a zajišťováním toho, aby bylo uplatňováno předmětné nařízení, jakož i všechny ostatní akty Společenství související s ochranou základních práv a svobod fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgánem či institucí EU. Dále je pověřen poradenstvím pro orgány a instituce EU a též

<sup>42</sup> Rozhodnutí Evropského parlamentu, Rady a Komise č. 1247/2002/ES ze dne 1. července 2002 o úpravě a obecných podmínkách výkonu funkce evropského inspektora ochrany údajů.

<sup>43</sup> Srov. např. dokument Stanovisko Evropského inspektora ochrany údajů k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření dohody mezi Evropským společenstvím a vládou Kanady o zpracování předběžných informací o cestujících (*Advanced Passenger Information, API*) a záznamů o knihování cestujících (*Passenger Name Record, PNR*) (KOM(2005) 200 v konečném znění) (2005/C 218/06) (Úřední věstník EU C 218/6, 6.9.2005).

pro subjekty údajů. Jmenují jej společnou dohodou Evropský parlament a Rada na období pěti let s možností opětovného jmenování. Své funkce vykonává zcela nezávisle.

V souladu s citovaným nařízením ES č. 45/2001 jmenuje každý orgán a každá instituce EU alespoň jednu osobu inspektorem ochrany údajů (*Protection Officer*), která má za úkol mj. spolupracovat s Evropským inspektorem ochrany údajů, a plnit úkoly v souladu s ustanoveními, která jsou obsažena v příloze nařízení.

Mezi základní povinnosti Evropského inspektora přináleží hlavně:

- a) sledování jak jsou zpracovávány údaje a vyřizování stížností,
- b) poradenství všem orgánům a institucím EU,
- c) spolupráce:
  - inspektor je členem Pracovní skupiny WP 29, v níž jsou sdruženy vnitrostátní úřady pro ochranu údajů,
  - na interinstitucionální úrovni spolupracuje s inspektory ochrany údajů,
  - spolupracuje rovněž s orgány dozoru pro ochranu údajů zřízených v rámci policejní a soudní spolupráce na unijní úrovni (Europol, Schengen, Eurojust<sup>44</sup> a další),
  - má kontrolní pravomoc (dohled) nad zpracováním údajů prováděných centrální jednotkou systému „Eurodac“.<sup>45</sup>

Spolupracuje rovněž s orgány dozoru pro ochranu osobních údajů zřízenými podle hlavy VI Smlouvy o EU (třetí pilíř), zejména s cílem zlepšit soudružnost při uplatnění pravidel a postupů, za jejichž dodržování zmíněné orgány odpovídají (článek 46).

Proti rozhodnutí Evropského inspektora ochrany údajů lze podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru.

### **5.3. Institucionální zajištění v oblasti bezpečnostní**

Účinnost ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů v Unii předpokládá soudružnost předpisů a postupů platných v této oblasti pro činnosti, které spadají do různých právních rámců. Významný krok představovalo vypracování základních zásad ochrany osobních údajů v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech a v oblasti policejní a celní spolupráce a zřízení Sekretariátu pro stávající společné orgány dozoru. Tento sekretariát vznikl aktem třetího pilíře rozhodnutím Rady z 17. října 2000 s tím, že funguje pro společné

---

<sup>44</sup> Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (2002/197/JVV).

orgány (*bodies*) dohledu pro ochranu údajů, zřízené Úmluvou o Europolu, Úmluvou o používání informační technologie pro celní účely a Schengenskou prováděcí úmluvou.<sup>46</sup>

Rozhodnutí o zřízení jednoho sekretariátu bylo založeno na přesvědčení, že je to nezbytné pro efektivní funkci těchto společných kontrolních orgánů včetně snížení nákladů na jejich činnost. Z důvodů praktických je administrace sekretariátu úzce napojena a včleněna organizačně do Generálního sekretariátu Rady EU s tím, že si zachovává nezávislost při výkonu svých funkcí. Tato nezávislost se týká jak ředitele sekretariátu tak i personálu.

I přes zřízení společných kontrolních orgánů je zřejmé, že některé iniciativy EU zahrnující osobní údaje nezapadají do specifického oprávnění k jejich činnosti, resp. ne všechny iniciativy ve skutečnosti přesně zapadají do kteréhokoliv z tradičních pilířů EU. Z tohoto důvodu existují od roku 2004 aktivity za účelem zajištění koordinace úsilí evropských orgánů pro ochranu údajů za účasti (setkání) předsedů zmíněných společných kontrolních orgánů a předsedy Pracovní skupiny WP 29, který odpovídá za poradenství poskytované Komisi v oblasti ochrany údajů v rámci prvního pilíře.

#### **5.4. Společný kontrolní orgán Europolu**

Úmluva o Europolu poskytuje jednotlivcům řadu práv. Podle článku 19 úmluvy mají jednotlivci právo přístupu ke všem informacím, které o nich může Europol vést. Zjistí-li se, že informace týkající se určitého jednotlivce není správná, může dotčený jednatel požádat Europol, aby tuto informaci opravil nebo vymazal. Jednotlivci mohou Společný kontrolní orgán (SKO) požádat, aby zajistil, že způsob, jímž jsou jejich osobní údaje shromažďovány, uchovávány, zpracovávány a používány Europolem, je zákonný a správný. Je třeba ovšem podotknout, že toto právo je využíváno velmi sporadicky.

Společný kontrolní orgán (SKO) sehraává zásadní úlohu při ochraně základních práv v celé Unii, plní své úkoly jménem veřejnosti a proto je důležité, aby SKO a jeho rozhodování byly co nejvíce transparentní. Jednací řád SKO stanoví, že všechny dokumenty, které zpracovává, jsou tajné, pokud SKO nerozhodne jinak. Pracuje se na změně v tom, aby všechny dokumenty mohly být zpřístupněny veřejnosti, pokud není v převládajícím veřejném zájmu zveřejnění

---

<sup>45</sup> Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení „Eurodac“ pro porovnání otisků prstů za účelem účinného použití Dublinské úmluvy (32000R2725).

<sup>46</sup> Council Decision of 17 October 2000 establishing a secretariat for joint supervisory data-protection bodies set up by the Convention on the Establishing of a European Police Office (Europol Convention), the Convention on the Use of Information Technology for Customs Purposes and the Convention implementing the Schengen Agreement on the gradual abolition of checks at the common borders (Schengen Convention) (2000/64/JHA) (Act adopted pursuant Title VI of the Treaty on European Union. Úřední věstník EU L 271/1, 24.10.2000).

neprovést, např. pokud by zveřejnění konkrétního dokumentu závažně poškodilo práci Europolu.

Mezi důležitá opatření na ochranu osobních údajů Europolem řadíme přijetí protokolu pozměňujícího Úmluvu o Europolu z konce roku 2003<sup>47</sup> obsahující rozšíření časového období, po které mohou být osobní údaje uchovávány v souborech Europolu vedených pro účely analýzy (článek 21 úmluvy). Prodloužení této lhůty ze tří na pět let bylo argumentováno tím, že pro některou trestnou činnost, a zvláště terorismus, je toto opatření nezbytné.

Pokaždé, kdy zamýšlí Europol zahájit nový soubor pro účely analýzy podle článku 10 Úmluvy o Europolu, musí být k založení souboru vydán příkaz. V tomto příkazu je mimo jiné vyložen účel souboru a kategorie osobních údajů, které se v něm mají vést, přičemž musí být schválen správní radou Europolu, která je povinna zaslat příkaz k vyjádření SKO. Je potom na SKO, aby vydal stanovisko ke každému „příkazu k založení“, které obdrží. Do tohoto tématu spadá rovněž problematika společných vyšetřovacích týmů či Eurojustu.

## 6. NÁVRH AKTU TŘETÍHO PILÍŘE NA OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Pokračující proces reálného sblížení jednotlivých pilířů EU, potvrzovaný i tím, že ochrana osobních údajů je zahrnuta mezi základní práva obsažená v Listině základních práv Unie (resp. v návrhu Ústavní smlouvy), potvrzuje stále zřetelněji, že oblast policejní a soudní spolupráce vyžaduje jasný a specifický soubor pravidel na ochranu údajů, s poskytováním nezávislého poradenství a harmonizovaného dohledu. Tento proces zvažování různých iniciativ týkajících se této otázky by měl vyústit k vytvoření výsledného praktického rámce při zajištění toho, aby byla dodržována práva na ochranu údajů a souvisejících „evropských“ hodnot.

Koncem roku 2005 představila Komise návrh rámcového rozhodnutí upravující ochranu osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a doporučila jeho přijetí do ledna 2008. Tento návrh se ovšem nevztahoval na údaje zpracovávané Europolem, Eurojustem, v rámci Celního informačního systému (CIS) a přirozeně na údaje zpracované zpravodajskými službami. Projednání tohoto původního návrhu se ukázalo jako velmi složité, o čemž svědčí i množství vznesených výhrad a připomínek členských států na jednání Rady pro justici a vnitřní věci v prosinci 2006.<sup>48</sup>

S přihlédnutím k tomu byl v březnu 2007 předložen (předsednictvím SRN) k projednání návrh nového znění předpisu třetího pilíře rámcového rozhodnutí ohledně

<sup>47</sup> Akt Rady ze dne 27. listopadu 2003, kterým se zakládá protokol pozměňující Úmluvu o Europolu.

<sup>48</sup> Viz bod č. 2 Mandátu pro jednání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci, Brusel, 4.-5. prosince 2006.

ochrany osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech.<sup>49</sup>

Po sdělení stanoviska Evropského parlamentu zaslal svoje stanovisko k návrhu Evropský inspektor ochrany údajů, který prezentoval Multidisciplinární skupinu pro organizovaný zločin – Smíšený výbor (*Multidisciplinary Group on Organized Crime /MDG/ – Mixed Committee*), a také Konferenci evropských orgánů pro ochranu údajů (*Conference of European Data Protection Authorities*). Bylo navrženo původní text revidovat s cílem reálného zlepšení ochrany údajů v oblasti třetího pilíře. Nový návrh představuje podstatně doplněnou a přepracovanou původní verzi a bude vyžadovat složité projednávání mezi členskými státy v rámci Rady pro justici a vnitřní věci.

Existující nástroje na evropské úrovni nejsou podle preambule nového návrhu dostatečné s tím, že obecná směrnice č. 95/46/ES je aplikována pouze na právo komunitární a nikoliv na oblast třetího pilíře. Z bodu 5 preambule vyplývá, že výměna osobních údajů v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, zvláště v relaci na princip dostupnosti informací zakotveném v Haagském programu<sup>50</sup> musí být podpořena jasným závazným předpisem, který by respektoval základní lidská práva s výslovným stvrzením, že bude respektována Listina základních práv Unie s poukazem na její články 7 a 8.

Návrh nově zakotvuje zřízení nezávislého Společného kontrolního orgánu (*Joint supervisory authority*), který by byl příslušný též pro Europol, Eurojust, Schengen a celně-bezpečnostní oblast. Jeho složení, úkoly a pravomoci by byly stanoveny zvláštním rozhodnutím EU (aktem třetího pilíře). Současně by byla derogována ta ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy (článek 115), Úmluvy o Europolu (článek 24), rámcového rozhodnutí k Eurojustu (článek 23) a Úmluvy z roku 1995 o používání informační technologie pro celní účely (článek 18). Citované články zakotvují zřízení společných kontrolních orgánů pro dokumenty upravovanou oblast.

Návrh tohoto rámcového rozhodnutí představuje zásadní a celkem precizovaný dokument pro úpravu ochrany osobních údajů v rámci třetího pilíře a v současné době je předmětem projednávání na evropské úrovni. Návrh předpokládá, že členské státy Unie by přijaly nezbytná opatření pro jeho plnění nejpozději do dvou let od jeho přijetí.

---

<sup>49</sup> Proposal for a Council Framework Decision on the protection of personal data processed in the framework of police and judicial cooperation in criminal matters (7315/07, 13 March 2007).

<sup>50</sup> Bod 2.1. dokumentu: Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva. Příloha I dokumentu Rady EU z 8. prosince 2004 (1492/04).

## 7. APLIKACE *ACQUIS* DO ČESKÉHO PRÁVA

Ochrana soukromí je zaručena Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod. Osobní údaje jsou pak chráněny základním předpisem zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který stanovuje pravidla, zásady, práva a povinnosti při nakládání s nimi.<sup>51</sup>

Současný zákon č. 283/1991 Sb., o Polici České republiky, ve znění pozdější předpisů, je plně slučitelný s právem ES/EU pokud jde o ochranu osobních údajů vedených policií na úseku předcházení a odhalování trestné činnosti a objasňování a vyšetřování trestných činů.<sup>52</sup> Vymezeny jsou rovněž odlišnosti od obecné právní úpravy obsažené v citovaném zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, které vyplývají ze specifík policejní práce. Zároveň jsou vytvořeny předpoklady k zabezpečení efektivní mezinárodní spolupráce zejména v oblasti boje proti terorismu, nezákonnému obchodu s drogami a jiným závažným formám mezinárodního zločinu.<sup>53</sup> Pokud jde o trestní ochranu existuje § 178 trestního zákona – neoprávněné nakládání s osobními údaji.

Kromě uvedených zákonů je zpracování osobních údajů předmětem právní úpravy – zákonů (ve znění pozdějších předpisů) především:

- Zákonem č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.
- Zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu.
- Zákonem č. 13/1993 Sb., celní zákon.
- Zákonem č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.
- Zákonem č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Právní prostředí České republiky je harmonizováno se schengenským *acquis* a připravené tak k plné funkčnosti při vstupu do schengenského prostoru. Všechny tyto právní předpisy jsou v zásadě vzájemně provázány.<sup>54</sup>

Od roku 2000 působí v České republice na základě zákona č. 101/2000 Sb. Úřad pro ochranu osobních údajů,<sup>55</sup> v jehož působnosti je zajišťovat dozor nad veškerým zpracováním

<sup>51</sup> Podrobněji k české úpravě viz MATES, P. *Ochrana osobních údajů*. Praha: UK v Praze, nakl. Karolinum, 2002. Dále viz NEJEDLÝ, J. *Ochrana osobních údajů (poslední novela zákona o ochraně osobních údajů)*. Vyškov: G. P. Kusák, 2004.

<sup>52</sup> Podrobněji srov. MATES, P. *Ochrana osobních údajů ve zvláštních zákonech*. In Dančák, B., Šimíček, V. (EDS.) *Bezpečnost České republiky (právní aspekty situace po 11. září 2001)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002.

<sup>53</sup> Srov. dokument: Příprava Ministerstva vnitra České republiky na vstup do Evropské unie - bezpečnostní oblast, stav k 31.lednu 2002. Tento dokument byl využit rovněž v dalších případech pro potřebu aktualizace přijatých legislativních opatření.

osobních údajů, s výjimkou těch, které provádějí zpravodajské služby. Každý má právo se na úřad obrátit se stížností nebo podnětem týkajícím se zpracování osobních údajů. Takto byly vlastně již v roce 2000 naplněny podmínky článku 114 Schengenské prováděcí úmluvy.<sup>56</sup>

## 8. VYVÁŽENOST BEZPEČNOSTNÍCH OPATŘENÍ V LEGISLATIVĚ

Zejména po roce 2001 se stávají prioritou veřejného zájmu otázky bezpečnosti obecně a s tím spojené otázky boje s mezinárodním terorismem. V této souvislosti lze vysledovat znepokojující moment, že není vždy jednoduché prosadit snahu o vyvážený přístup, který by umožnil zavádění účinných bezpečnostních opatření tak, aby nebyly oslabeny jiné demokratické hodnoty, především pak právo na soukromí, kam organicky patří též právo na ochranu osobních údajů.

Ochrana osobních údajů je včleňována do problematiky ochrany soukromí jakožto specifického aspektu označené v Listině základních práv Unie jako Svobody.<sup>57</sup> Lze říci, že právě s těmito právy a dalšími svobodami zde obsaženými tvoří právo na soukromí a ochranu osobních údajů (články 7 a 8) zvláštní jednotu s vnitřním pnutím. Pro toto „pnutí při zvláštní jednotě“ je typické, že narušení křehké vzájemné rovnováhy není vždy snadné „vyrovnat“ a může mít vážné následky pro samotnou kvalitu demokracie.<sup>58</sup>

Jedná se tedy o problém nalézání citlivého vyváženého přístupu k aktuálním legislativním snahám o posílení bezpečnosti v souvislosti s růstem terorismu na jedné straně a k ochraně demokratických hodnot, jako je právo na soukromí, na straně druhé. V tomto smyslu prosazuje Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) pojem „kultury bezpečnosti“ spojený s propracovanými principy nově koncipovaných pravidel bezpečnosti (*Security Guidelines*) ve sféře informací. Patří sem aktuální otázky posuzování z hlediska kultury bezpečnosti např. vztah informační bezpečnosti a soukromí k bezpečnosti cestování, nebo dlouhodobé téma nových technologií a jejich dopadu na bezpečnost a ochranu soukromí či nově zařazený námět tzv. řízení identity (*Identity Management*).

---

<sup>54</sup> Blíže k tomuto výkladu viz ZOUBEK, V. *Lidská práva – globalizace – bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 217 – 403.

<sup>55</sup> Úřad pro ochranu osobních údajů vydává pravidelně Informační bulletin ze kterého lze vhodně čerpat aktuální informace ohledně přijímaných opatření na daném úseku.

<sup>56</sup> Výroční zpráva Úřadu pro ochranu osobních údajů za rok 2005. Vydáno v únoru 2006, s. 42-50.

<sup>57</sup> Pod toto označení „Svobody“ spadají kromě ochrany osobních údajů další ustanovení Listiny (Ústavy), kterými jsou Právo na svobodu a bezpečnost, Respektování soukromého a rodinného života, Právo uzavřít manželství a právo založit rodinu, Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, Svoboda projevu a informací, Svoboda shromažďování a sdružování, Svoboda umění a věd, Právo na vzdělání, Právo svobodné volby povolání a právo pracovat, Svoboda podnikání, Právo na vlastnictví, Právo na azyl, Ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání.

<sup>58</sup> Podrobněji viz PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2006, s. 37-50, 59 an.

Právo na informace (informační svobodu) na straně jedné a právo na ochranu osobních údajů na straně druhé stojí ve zdánlivém protikladu a je třeba se tímto problémem průběžně a systematicky zabývat. Tento zdánlivě antagonistický vztah však musí obsahovat koexistenční náboj a obě tyto kategorie musí v demokratické společnosti existovat vedle sebe, přičemž je třeba vždy hledat jejich vzájemnou vyváženost. Tento proces není jednoduchý jak o tom svědčí množství kauz pro porušení soukromí proti médiím projednávaných před soudy.

V souvislosti s tímto výkladem je namístě varovat před neuváženým přístupem k posilování veřejné bezpečnosti a bezpečnosti státu na jedné straně a základními právy jednotlivce včetně práva na soukromí na straně druhé. Jedná se zejména o bezpečnostní opatření (přijímaná nebo diskutovaná) zdůvodňovaná obvykle bojem proti terorismu s tendencí postupného rozšiřování i na jiné druhy trestné činnosti, s plošným dopadem do soukromí širokého okruhu osob. Do tohoto problému patří též zavádění biometrických prvků do cestovních pasů (dokladů)<sup>59</sup> atp. Dalším příkladem vycházejícím z implementace (aplikace) nařízení č. 2252/2004,<sup>60</sup> které zavazuje členské státy Unie, aby za stanovených podmínek zavedly do jimi vydávaných cestovních pasů (dokladů) médium pro uchování údajů, které v interoperabilních formátech obsahuje zobrazení obličeje, později přibudou i otisky prstů.

Právě vyváženosti mezi požadavky na zajištění bezpečnosti a základními právy jednotlivce v dané oblasti by měly sloužit i zřizované dozorové orgány pro ochranu osobních údajů.

Obtížnost nalézání vyváženého přístupu rovněž v rámci Evropské unie, vede někdy až k rozporupným stanoviskům základních orgánů EU do míry jak lze demonstrovat na příkladu sporu Evropského parlamentu a Evropské komise v záležitosti předávání osobních údajů cestujících leteckých společností do USA pro potřeby amerických bezpečnostních úřadů. Tento citlivý spor skončil až u Evropského soudního dvora.<sup>61</sup>

Předmět výkladu tohoto pojednání se dotýká i dalších problematik, mezi kterými lze zmínit:

- Právo na přístup k dokumentům Parlamentu, Rady a Komise včetně podmínek přístupu k dokumentům, které obsahují osobní údaje, je upraven předpisy přijatými na

<sup>59</sup> Výroční zpráva Úřadu pro ochranu osobních údajů za rok 2005. Vydáno v únoru 2006, s. 6.

<sup>60</sup> Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy (Úřední věstník EU L 385, 29/12/2004) (32004R2252).

<sup>61</sup> Judikát ESD C-317/04 týkající se Dohody mezi Evropským společenstvím a Spojenými státy americkými ze dne 17. května 2004, jejíž právní platnost byla zpochybněna Evropským parlamentem na základě článku 230

základě článku 255 Smlouvy o založení ES (článek 42 Listiny).<sup>62</sup> Podle článků 28 a 41 Smlouvy o EU se toto právo na přístup vztahuje také na dokumenty podle hlavy V a VI této smlouvy (druhý a třetí pilíř). V zásadě by měly být veřejnosti přístupné všechny dokumenty orgánů EU. Přitom je ovšem nutné chránit některé veřejné a soukromé zájmy prostřednictvím výjimek. Orgány EU odepřou přístup k dokumentu, pokud by zpřístupnění vedlo k porušení ochrany jak veřejného zájmu (veřejná bezpečnost či obranné zájmy), tak soukromí a integrity jednotlivce, zejména podle právních předpisů Společenství o ochraně osobních údajů.<sup>63</sup>

- Akční program Společenství pro boj s diskriminací,<sup>64</sup> který usiluje o zlepšení sběru dat (údajů) za účelem zajistit měření rozsahu a dopadu diskriminace, počítá s vypracováním Evropské příručky o sběru podporující shromažďování dat v této oblasti a popisující různé způsoby, jakými lze údaje shromažďovat. Příručka se má zabývat způsobem, jakým mohou mezinárodní, evropské a vnitrostátní právní předpisy týkající se práva na soukromí a ochranu údajů ovlivnit činnosti spojené se sběrem dat. Měla být připravena do konce roku 2006.
- Rovněž realizace práva na řádnou správu podle článku 41 Listiny se dotýká předmětu našeho pojednání – konkrétně Evropský kodex řádné správní praxe v článku 21 pod názvem „Ochrana osobních údajů“ zakotvuje, že úředník, který pracuje s osobními údaji občana, ctí soukromí a čest jedince v souladu s ustanoveními nařízení (ES) č. 45/2001 o ochraně jednotlivců s ohledem na zpracování osobních údajů orgány a institucemi EU a o volném pohybu takových údajů. Úředník rovněž nesmí zpracovávat osobní údaje k nezákonným účelům nebo předávat takové údaje neoprávněným osobám.<sup>65</sup>

Pro úplnost výkladu lze vzpomenout, že Evropská unie přijímá opatření na úseku mezinárodní ochrany před tzv. spamem, který se přesouvá do sféry organizovaného zločinu a

---

Smlouvy o založení ES. V rámci své intervence u Evropského soudního dvora podpořil Evropský inspektor ochrany údajů závěry Parlamentu o zrušení dohody.

<sup>62</sup> PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje s mezinárodním terorismem)*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2002, s.154-157. Dále srov. *Přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise*. Lucemburk: Úřad pro úřední listy ES, 2004.

<sup>63</sup> Článek 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (32001D1049). Dále srov. rozhodnutí Rady č. 2001/840/ES ze dne 29. listopadu 2001, kterým se mění jednací řád Rady (32001DO840); rozhodnutí Komise č. K (2001) 3714 ze dne 5. prosince 2001, kterým se pozměňuje její jednací řád (32001D0937).

<sup>64</sup> *Zavádění rovnosti do praxe*. Akční program Společenství pro boj s diskriminací. Lucemburk: Úřad pro úřední listy ES, 2006, s. 7, 11. Více informací na <[www.ec.europa.eu/antidiscrimination](http://www.ec.europa.eu/antidiscrimination)>

<sup>65</sup> Viz Usnesení Evropského parlamentu o schválení Kodexu řádné správní praxe ze dne 6. září 2001. Dále srov. *Evropský kodex řádné správní praxe* (Evropský veřejný ochránce práv). Lucemburk: Úřad pro úřední listy ES,

je třeba jej potlačovat.<sup>66</sup> Záplava komerčních spamů nabyla značných rozměrů a přináší vážné problémy spočívající především v dopadech na soukromí osob, v klamání uživatelů sítí, podvodných praktikách atp. Jde přitom v naprosté většině o problém s výraznou mezinárodní dimenzí a řešení na národní úrovni jsou proto málo účinná.<sup>67</sup>

Úřady pověřené bojem proti spamu se dohodly na sdílení informací a vyřizování stížností přes hranice států v rámci pan-evropského boje proti spamu v elektronické poště. Budou spolupracovat při šetření stížností týkajících se přeshraničního spamu z jakéhokoliv místa na území Evropské unie, čímž se usnadní identifikace a stíhání spamerů.<sup>68</sup> K postupu proti tomuto celosvětovému fenoménu zavazuje členské státy Unie také směrnice č. 2002/58/ES o soukromí a elektronických komunikacích.

## ZÁVĚREM

Lze shrnout, že legislativní úroveň a právní ochrana osobních údajů v právu ES a právu EU je na rozdílném stupni a odráží rozdílnou integrační úroveň obou oblastí. Důvodem je skutečnost, že bezpečnostní oblast je považována členskými státy Unie stále za citlivou oblast státní suverenity, kde se státy nerady či pomalu zbavují svých pravomocí ve prospěch společných orgánů.

Komunitární úpravu v sekundární právu ES lze hodnotit jako vcelku propracovanou, nejen pokud jde o *acquis communautaire* pro tuto oblast, ale též pokud jde o institucionální zajištění dozorové činnosti.

To ovšem neplatí pro oblast třetího pilíře – spolupráci policejní a soudní v trestních věcech, kde se zatím nedaří přijmout již od roku 2005 projednávaný návrh rámcového rozhodnutí o ochraně osobních údajů. Přijetí tohoto dokumentu by znamenalo zásadní posun jak ve věcné úpravě tak i v institucionálním zajištění společné dozorové činnosti – dosud atomizované samostatnými kontrolními orgány na jednotlivých úsecích – Europol, Schengen, celně-bezpečnostní úsek, Vizový informační systém, Eurojust. Návrh tohoto zásadního dokumentu je t. č. intenzívně projednáván v pracovních skupinách.

---

2005; podrobněji viz PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje s mezinárodním terorismem)*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2002, s. 151-155.

<sup>66</sup> Spam – obecný výraz pro hromadně rozeseilanou nevyžádanou elektronickou poštu. Nevyžádaná komunikace není výjimečná pouze pro internet, ale týká se např. i „pravidelně“ zasílané nechtěné pošty nebo jde o bez předchozího vyžádání telefonický kontakt. Internet se však liší tím, že mnoho uživatelů v současnosti dostává více nevyžádaných e-mailů než užitečných. Výsledkem pak je, že e-mail přestává být vnímán jako rychlý a efektivní prostředek komunikace nehledě na časové zatěžování příjemce.

<sup>67</sup> Bližší informace viz Společně proti evropskému spamu. Dostupné na <[www.uoou.cz/](http://www.uoou.cz/)>

## Summary

### Ochrana osobních údajů v evropském právu

Bohumil Pikna

Článek se zabývá problematikou ochrany osobních údajů jak v oblasti prvního pilíře tak i v oblasti bezpečnostní – třetího pilíře. V komunitární oblasti autor vymezuje *acquis communautaire* a popisuje funkci jednotlivých právních předpisů ES tohoto *acquis*. Upozorňuje na fakt, že problematice ochrany osobních údajů v evropském právu není věnována dostatečná pozornost v odborném tisku. Zvláštní pozornost je věnována oblasti policejní (bezpečnostní) spolupráce a dále otázkám institucionálního zajištění dozorové činnosti na tomto úseku na úrovni Společenství / Unie. Jde o problematiku Pracovní skupina WP 29, Evropský inspektor ochrany osobních údajů, Společné kontrolní orgány Europolu, Eurojustu, Schengenu a další.

Autor konstatuje, že legislativní úroveň a právní ochrana osobních údajů v právu ES a právu EU je na rozdílném stupni a odráží rozdílnou integrační úroveň obou oblastí. Důvodem je skutečnost, že bezpečnostní oblast je považována členskými státy Unie stále za citlivou oblast státní suverenity, kde se státy nerady či pomalu zbavují svých pravomocí ve prospěch společných orgánů.

Komunitární úpravu v sekundární právu ES lze hodnotit jako vcelku propracovanou, nejen pokud jde o *acquis communautaire* pro tuto oblast, ale též pokud jde o institucionální zajištění dozorové činnosti. To ovšem neplatí pro oblast třetího pilíře – spolupráci policejní a soudní v trestních věcech, kde se zatím nedaří přijmout již od roku 2005 projednávaný návrh rámcového rozhodnutí o ochraně osobních údajů. Přijetí tohoto dokumentu by znamenalo zásadní posun jak ve věcné úpravě tak i v institucionálním zajištění společné dozorové činnosti – dosud atomizované samostatnými kontrolními orgány na jednotlivých úsecích – Europol, Schengen, celně-bezpečnostní úsek, Vízový informační systém či Eurojust.

**Květen 2007**

---

<sup>68</sup> Další informace k iniciativám Komise týkající se spamu jsou dostupné na:  
<[http://europa.eu.int/information\\_society/topics/ecommm/highlights/current\\_spotlights/spam/index\\_en.htm](http://europa.eu.int/information_society/topics/ecommm/highlights/current_spotlights/spam/index_en.htm)>